VISTA GENERAL DE «SA VILA VEYA»

EXCURSIÓ A TOSSA

Si ara vos heu pensat que vos vaig a donar una relació com cal de la excursió que ferem a Tossa la primavera del any passat, vos aviso que vos emportarèu un gros desengany. A l'Associació Excursionista se'n podrían ben poch refiar de mi. No heu pas vist home més totxo pera recordar el seguit d'un camí, els noms dels llochs y les distancies, y totes aquelles coses que més interessa saber d'una població y dels seus encontorns. Com a guía, no cal dirho, desgraciat del que's refiés de mi, perque seria molt fàcil que passés la jornada marrant camins y donant voltes a un tros d'encontrada; y si al acostarse'l vespre s'ilusionés a les envistes d'un poblat pensant qu'al últim arribem ahont volíam, lo més segur fora que's dexaría caure al mateix lloch de hont hauría sortit al dematí. Nó: Deu no m'ha fet excursionista. Me plau molt córrer món ab la ilusió de veure coses noves; però bado, un badar desesperat, y després no sé dar compte de rès; no més qu'estich cansat, y axís qu'acluco'ls ulls a la nit, un paysatge confós per l'estil del qu'he travessat durant el día, comensa a oscilar fantàsticament en el meu sentit interior fins que m'adormo. Y l'endemà y sempre més sols me'n resta un recort de vida més intensa, però també més vaga que l'acostumada, un enriquiment purament intern del esperit; y, com a formes, unes quantes clapes nètes, isolades, y generalment poch interessants pera ningú més, però qu'en mi permanexen fortament gravades per tota la vida. Axò, y la ilusió de la excursió abans de ferla, es tot lo qu'he tret del meu anar pel món, que tampoch ha sigut gayre.

Donchs, ara que ja esteu previnguts, m'esplicaré tan be com puga. Lo primer que recordo de la excursió a Tossa es que la vaig fer ab companyía moltíssim bona, y que la sortida de Sant Feliu es per una pujada empedrada tan sumament dreta que ni sé com els matxos s'hi podían enfilar; y ara pensantho be, fins me sembla qu'hi pujarem a peu y que'ls matxos voltaren per un'altra banda: però tampoch m'hi faig fort en axò. Després recordo un bon camí pel bosch; però'm sembla que no durà gayre, sinó que ben aviat se'ns presentà una costa de lo més terrible que jo hagi vist may, ab unes penyes y unes giragonses que tothom (conexentme de flach subgecte) m'aconsellà que pugés al matxo; y, com de fet, desd'aquell punt y hora, sols tinch recort d'una llarga beatitut entre boscos; perque jo crech qu'una de les més grans delicies qu'hi hà a la terra es anar per boscos y montanyes al matí y a dalt d'un matxo. També tinch present qu'al meu costat, a peu, hi anà tot aquell tros un amich que'ns estimem molt, y que parlavam poch: no més de tant en tant ens miravam ab una gran alegría de trobarnos junts per aquella puresa de montanyes que tant havíam retret a ciutat molt temps enrera.

¡Ah! un nom estrany! El *bosch del federal.*

Una visió de gran poder de branques y fulles, però molt espesses y barrejades... y flors. Veig una bella flor al peu d'una font: y no sé si abans ò després, seguirem una estranya casa abandonada, mitx en runes.

Després... ¡ah! sí, una aparició clara, nèta: la ermita blanca de Sant Grau (fins me recordo del nom) al cim d'una montanya.

¿Se veu lo mar desd'allà? Jo be tinch

AXUGADA DE L'ART

CARRER DE «SA VILA VEYA»

esment d'haver vist una amplada de mar qu'espantava desd'una gran altura; y ara me recordo que poch abans, al altre costat havía vist molta terra; una plana mitx confosa entre les boyres y alguns pichs nevats de la gran serra a l'altra banda...

Menjarem y beguerem alegrement allà a Sant Grau: y'm penso que desseguida emprenguerem la confosa devallada. Y ara diré'ls recorts que'm restan de Tossa, que pugan tenir algun interés general. De primer recordo qu'es una gran satisfacció arribar a poblat a mitx día sota'l bat del sol ab el desitx de trobar repòs y frescor per fòra y per dintre. Després, jo m'havía afigurat Tossa un recó de món tot rònech y que la gent miravan ais forasters ab mal ull y qu'ab prou feynes els parlavan; y'm vaig trobar ab un poble quiet, sí, dolsament quiet y retirat dintre una capsa de montanyes, a la fresca vora del mar; però també molt endressat ab cases boniques de gent que saben viure. ¡Y la gent, Deu meu! d'un bon tracte, d'un compliment! però d'aquell compliment que surt del cor: se vos emportan a casa, vos assentan a la bona taula, vos posan al bon llit, y no vos en adoneu que ja vos han guanyat el cor: heu arribat al mitx día com estranys y al vespre ja esteu en familia, y al endemà dematí quan voleu marxar vos sentiu qu'heu posat arrels y vos costa d'arrencarles com si fugissiu de casa vostra.

Després me recorda'l mar que'm semblà més bell que de costum, més clar y més pur al peu de les altes penyes fosques gegantinament tallades, totes treballades de baumes y còves. Y avensant sobre'l mar veig alsarse *sa vila veya*, com somni d'antigor entre muralles, marlets y torres en runes, y pels grans esvoranchs se veu el mar tremolant a baix amorós en la platja fina. Axò era cap al tart qu'ho veyam, y jo sentía una mena d'esvahiment delitós com si visqués fòra del temps en un món de visió. Aquells carrerons tan foscos entre muralles, y de tant en tant l'aparició clara del mar allà baix...

Després hi baxarem a la dolsa platja, y sentirem aquell armoniós parlar dels pescadors que per tot hi fan sentir la s com ressò del etern fresseig de vents y ones qu'envolta la vida llur...

Després recordo que la major part dels companys partiren cap a Sant Feliu en una barca que s'allunyà lliscant pel mar crepuscular, aparexent y desaparexent entre les negres roques de la costa: y cada volta que tornavan a aparèxer, cada volta més lluny, nos tornavam a signar l'adeu... Se perderen enllà, y's feu nit depressa.

Al endemà dematí'm portaren a dalt d'una montanya que'l sol batía en les ginesteres totes enceses llensant una forta flayra demunt del mar d'un blau riquíssim, a baix a gran fondaria, y immens fins a l'horitzó. Jo crech que may més he vist tant de mar, ni tant de sol, ni he sentit tanta flayra de ginesta, qu'es la olor que més m'agrada...

Jo no sé què tenen les olors de la terra vora'l mar que prenen tot seguit un alta trascendencia!... Olor de pins a vora'l mar, olor de ginesta a vora'l mar ¿què teniu?... Y pera mi Tossa resta una visió entre dues olors. Perque molt temps abans d'anarhi, un día, passejant ab un bon amich per la costa de Sant Feliu, desde una punta m'assenyalà costa enllà y'm digué: — Allí es Tossa. Es bell anarhi pel mar — afegí — un matí de primavera, que la olor dels romanins arriba endins del mar fins a la barca.—Y, jo mirant enllà aquelles penyes llunyanes, se m'encengué en el cor un gran desitx d'anar a la vila amagada seguint la costa olorosa... Y ara havía realisat el gran desitx; mes nó ananthi per la mar, nó, que la mar a mi no'm vol, y si m'hi dono, m'entra tot seguit una forta mala gana... Sols podem aymarnos bo y mirantnos, la mar y jo,

CASES DE «SA VILA VEYA»

ella en son llit y jo en la platja. Un amor platònich.

Y ara l'última sensació que m'enduya de Tossa era la flayra de la ginesta llensada com encens sobre'l mar blau... ¡Adeu entre olors, vila de Tossa!

Després, ab el bon amich que volgué restar ab mi la tarde abans, no sé pas com ens ho ferem pera podernos arrencar al bon afecte que'ns retenía; però havíam de marxar y marxarem...

Y encara'm recordo que pel camí parlavam d'en Vilallonga, el pintor fill de Tossa, el que sabía pintar les penyes y'l

«ES CODOLAR» — (Fotografíes de M. Vilallonga.)

mar de Tossa com volen esser pintats, y que'ns havía mitx promès encontràrnos-hi — aquella tarde, primera y única volta que l'hauré vist, en un jardí de la Bonanova, gravement amable y plè de sentit, ab una rosa fresca que tenía en les mans... No hi vingué a Tossa aquell día; hi anà més tart a morir...

Ara ja no'm puch recordar de rès més.

JOAN MARAGALL.

LA BADÍA DE TOSSA — (Fotografía de J. Sans.)

EL JAPÓ FA UN QUART DE SIGLE

(Acabament)

ELS JAPONESOS
LLUR LLENGUA Y LLURS RELIGIONS

Els japonesos diuen que descendexen del creuament de gents vingudes de les Kuriles ab un poble autòcton, pare dels indígenes de Formosa, però hi hà motius pera creure que la rassa indígena d'ahont surten es la dels Ainos, y qu'aquests procedexen de la Malaya, puix entre'ls malays y'ls japonesos hi hà molts de punts de semblansa: la fesomía, el cap y la cara, el cos, l'alsada, la color, lo mateix les bones qualitats que'ls defectes, demostran un parentesch pròxim entre les dues families. Els japonesos rebutjan ab vivesa tot lo que sía filiació xina, de totes maneres pareix evident qu'han sofert inoculacions més ò menys abundoses, més ò menys repetides de sanch sínique, lo que confirma plenament el seu aspecte: més petits que grans, espigats com els fills d'Han, figura insípida y llisa, lleigs sense fer excepcions, en no esser en favor de les jovenetes, de les que se'n troban sovint de ben agradoses.

Comparats ab l'immensa gernació del pobladíssim Imperi Xino'ls japonesos tenen dret a esser considerats com a poble molt superior. Destres en treure partit del mar, de la terra, de les plantes y dels metalls, son molt enginyosos y ben pacients, encara qu'un poch peresosos; y sobre tot son més virils, més oberts y més atmetents y afectuosos que'ls xinos.

Essent sens dubte, més aptes que'ls homes de Pekin, de Su-tchu y de Canton, pera passar de llur civilisació a la civilisació europea. D'entre tots els pobles no assians, no n'hi hà cap qui nos estiga tan acostat, y, acertadament ò desacertadament, se prepara pera seguirnos pel camí que naltros dihem del progrés.

La llengua japonesa, diferent de la xina, sembla que té qualque antich parentesch ab els idiomes manxús ò mongols. La seva desgracia es la d'estar ofegada com la dels xinos dins un embolich de signes figuratius complicats fins a confondre. Tant li ha xupat y se'n ha nodrit, que's pot dir que l'idioma xino es la llengua literaria y sabia dels japonesos.

Sens dubte va esser l'apostolat dels antichs predicadors budhistes, procedents tots de la Xina, qui va contribuhir poderosament a nacionalisar les lletres xines per les illes japoneses. Aquesta doctrina, avuy la més extesa, no es arribada a esvanir del tot la vella religió del Kami, més be's pot dir que s'ha empeltada demunt aquesta la xina de Sinto, y mesclant llurs deus, llurs sants, llurs rites, llurs fanatismes y llurs legendes, son arribades a viure fraternalment una al costat de l'altra, servint a voltes el mateix temple per les dues confessions. N'hi hà devers cinch vegades més de japonesos *terat* ò budhistes que de *mias* ò sintistes. En el fons, malgrat els cinquanta mil temples y convents, els japonesos son indiferents en materia religiosa.

No hi hà gayre temps que les portes del Japó estavan més tancades que les de la matexa Xina a n'els que deyan els *barbres* de la Europa. Gelosos de llur independencia, confiats en ses propies forses, aferrats a la idea de que tot estranger era un enemich, l'Imperi del sol naxent se guardava ab doble clau contra la gent de fòra: tallant el cap a n'els forasters qui desembarcavan a les terres japoneses y castigant segons llurs lleys a n'els japonesos qu'intentavan allunyarse del país. No s'amagavan d'entregar a la mort els desgraciats pescadors estrangers salvats de qualque naufraig. Però avuy l'Imperi del Mikado ha renegat del tot de ses lleys de sanch; ara'l Japó ja no es la presó dels japonesos, ni demana a n'els extrangers llur cap per dret d'entrada; poch a poch ha obertes ses portes a tothom y es entrat dins la corrent general de les nacions civilisades.

Aviat els japonesos comensaren a anarsen a treballar per les plantacions dels mars del sur; altres emigraren, seguint la gran corrent xina, a la California; y molts de fills de families acomodades vingueren a les principals ciutats d'Europa, distingintse per la color, la mirada, el rostre y'ls òssos surtits de les galtes. Venían a apendre les nostres llengues y a estudiar les nostres arts y les nostres ciencies, sent molt digne de lloansa llur facilitat de comprensió, l'activitat y esment en l'estudi y sobre tot llur cortesía.

En el Japó en temps antich el poder suprem pertenexía exclusivament a n'el Mikado ò Dairi, príncep que residía a Miako, essent protegit per tots y cada un dels grans vassalls feudataris en cas de guerra. Aquest monarca tenía per lloch-tinent del poder executiu un senyor anomenat *taikun*, que residía a Yedo. Després del sigle XVI, el *taikun*, encara que seguía dihentse l'humil vasall del *Mikado*, acabà per convertirlo en rey de nom, essent el *taiku* reconegut com el senyor feudal dels divuyt grans *daimis* ò *gokxis*, prínceps feudataris, qui gaudían de alta y baxa justicia. Aquests divuyt *daimis* ab els 344 *daimis* inferiors formavan una forta organisació feudal, semblant a la que se disputava la Europa durant l'edat mitjana. A devers mitjant sigle XIX el *Mikado* va tornar a recobrar el seu poder, acabant per esser un rey poderós, qui s'esforsa en civilisar el Japó ab tant d'entusiasme que s'exposa a fer perdre a n'el país l'originalitat y el caràcter ò a fer malbé sa coratjosa obra ocasionant més endevant una reacció terrible.

CIUTATS

El Japó té moltes ciutats de més de cent mil ànimes.

Yedo ò Tokio, a la illa de Nipon, vora l'Okava, era la residencia del *taïkun* quan el *Mikado* habitava a Miako, però d'ensà que'l *Mikado* ha recobrat l'antich poder, ha traslatat la seva cort a Yedo, qu'es la única capital del Japó, sens que per axò tinga massa més de 700000 habitants, haventne tinguts més d'un milió cinch cents mil no fa quinze anys. Yedo té una badía magnífica y fonda, a 75 kilometres de Fudji-yama, a devora l'alta serra d'Haukui. Sobre les 8500 hectàrees que compta aquexa ciutat, qui té 38 kilos metres de perímetre com Paris, s'hi encreuan els carrers de cases d'un sol pis, 1500 temples, molts de convents, palaus dels *daïmis*, jardins, camps y redols d'arbres. L'antich palau del *taikum*, fortalesa isolada per una fossa molt fonda, tè 8 kilometres de roda.

Seguint la badía d'Yedo, tirant cap a mitjorn, a 24 kilometres de distancia s'hi troba el port de Yokohama (100000 habitants), qui fa poch temps encara era un poblet de pescadors.

Miako, anomenat també Kioto, encara que no mereix semblant nom, que vol dir la capital, d'ensà qu'ha perdut aqueix concepte fixant el *Mikado* la residencia a Yedo. També situada dins la illa de Nipon, vora'l riu Yéda-gava, qui surt del lach Bivako, la ciutat de Miako es, ò millor, era abans de que'l *Mikado* l'abandonàs, la Roma dels peregrins del Japó y'l París dels artistes. No tinguent més de 700000 habitants (avuy 567000) hi havía més de 50000 sacerdots, 500 temples y segons la veu del poble 333333 estàtues de deus. Baxant per l'Yedagava, a 50 kilometres de Miako, a poca distancia de la desembocadura del riu, obstruhit per un banch d'arena perillós, s'hi troba Osaka (530000 habitants) ciutat de treballadors y comerciants.

Dins la Illa de Kiu-sin, la ciutat de Kumamotu de 300000 ànimes, el port de Nagasaki de 100000 ànimes y la ciutat de Kagosima de més de 200000 habitants.

De «La terra a vol d'aucell», per O. Reclus.

Traducció de JOAN ROSSELLÓ.